

Пок кавушда намоз ўқиш жоизми? | Ҳадис дарслари (299-дарс)

19:00 / 19.09.2024 2793

هُنَّ عُلَّالٌ لَا يَضُرُّنَّ أَلْيُسَ
هُنَّ عُلَّالٌ لَا يَضُرُّنَّ أَلْيُسَ
يَفِي لِي صِيَامِي مَلَسَ وَهُيَ لَع
هُنَّ عُلَّالٌ لَا يَضُرُّنَّ أَلْيُسَ

دُوَادُ أَبَا آلِ إِسْمَٰخِيلَ

Анас розияллоҳу анҳудан:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам кавушлари билан намоз ўқирмидилар?» деб сўралди.

«Ҳа», дедилар».

Бешовларидан фақат Абу Довуд ривоят қилмаган.

Шарҳ: Бундан пок оёқ кийимини ечмай ҳам намоз ўқиш жоизлиги келиб чиқади.

Намозда калом ва ишни тарк қилиш

هُلِّلَا يَضَرَّ مَقْرَأِ نُبِ دِي زَنْع
ي فُ مَلَكَتَنْ أَنْ كَ : لَاقُ هُنَع
لُجْرَلَا مُلَكِي ةَالِّصَلَا
ي فِ هِبُنَج يَلِإِ وُوهُ ةَبِحَاص
پ پ - تَلَزَن يَّتَح ةَالِّصَلَا
أَنِي هُنَو ت وُكُس لَاب أَن رْمُأَف -
ةَسْمَخُلَا هَاوَرِ مَالَكُلَا نَع

Зайд ибн Арқам розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Намозда гаплашар эдик. Бир одам намозда ёнида турган шеригига гапираверар эди. Ниҳоят, «Аллоҳ учун тоат ила жим туринглар» ояти тушгач, сукут сақлашга амр қилиндик, гапдан наҳй қилиндик».

Бешовлари ривоят қилганлар.

Шарҳ: Намоз янги фарз бўлиб, одамлар унга ҳали унча ўрганмаган пайтда баъзи гапларни гапиришга рухсат бор эди. Ўша пайтда бу ривоятда зикр қилинганидек, намозда туриб, гапириш ҳоллари бўлган.

Кейин эса Аллоҳ таоло мазкур оятни нозил қилиб, намозда гапиришни ман этди. Шунинг учун ким намозда гапириб юборса, намози бузилади.

هُنَعُ هَلَلَا يَضَرُّ هَلَلَا ذُبَعُ نَع
يَلَعُ مَلَسُنْ أَنْكَ : لَأَق
هُيَلَعُ هَلَلَا يَلَصَّ يَبَّنْ لَأ
ةَالَّصَّ لَأ يَفَ وَهُوَ مَلَسَو
أَنْعَجَرَ أَمَلَفَ ، أَنْيَلَعُ دُرَيْفَ
أَنْ مَلَسَّ يَشَّجَّ نَلَا ذُنَعُ نَم
، أَنْيَلَعُ دُرَيْفَ مَلَفَ هَيْلَعُ
أَنْكَ ، هَلَلَا لَوْسَرَ أَي : أَنْ لُقَفَ
أَنْيَلَعُ دُرَتْ فَ كَيْلَعُ مَلَسُنْ

عَالِصَلَايَ فَنَا لِقَافِ
بِنَاخِي شَلَا هَاوَرِ . اَلْعُش
نَا : دَمَحَاو دُوَادِ يَبَاوِ مَلْسُ مَلَوِ
اَهِي فُحُ لَصِي اَلَعَالِصَلَا هِدَه
اَمَّنَا ، سَا نَلَا مَالَكُ نَمُ عِي شِ
رِي بَكَّتْ لَاوُ حِي بَسَّتْ لَاوُهُ
لَا قِ اَمَكُ وَا ، نَارُقْ لَاوُهُ اَرْقَوِ
مَلَسَوِ هِي لَعُهُ لَلَا يَلَصِ

Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга намоз ўқиб турганларида салом берар эдик, у зот бизларга жавоб қайтарар эдилар. Нажошийнинг ҳузуридан қайтганимиздан сўнг салом берсак, жавоб қайтармадилар. Шунда биз:

«Эй Аллоҳнинг Расули, сизга салом берсак, жавоб қайтарар эдингиз?» дедик.

У зот:

«Албатта, намозда машғуллик бор», дедилар».

Икки Шайх ривоят қилганлар.

Муслим, Абу Довуд ва Аҳмадлар келтирган ривоятда:

«Албатта, бу намозда одамларнинг каломидан ҳеч нарса мумкин эмас. У фақат тасбеҳ, такбир ва Қуръон қироатидан иборатдир», дедилар», дейилган.

Шарҳ: Ушбу ривоятдан намозда баъзи гапларни гапириш Исломнинг дастлабки пайтларида бўлганлигини очиқ-ойдин билиб оламиз. Чунки ҳадиснинг ровийси Абдуллоҳ розияллоҳу анҳунинг: «**Нажошийнинг ҳузуридан қайтганимиздан сўнг**» дейишларидан улар Ҳабашистонга ҳижрат қилгунларига қадар Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам намоз ўқиётганларида у зотга салом бериб юрганлар. Ҳабашистонга ҳижрат эса Мадинага ҳижратдан анча олдин бўлган.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Мадинаи Мунавварага ҳижрат қилганларидан кейин Жаъфар ибн Абу Толиб бошлиқ муҳожирлар Ҳабашистондан тўғри Мадинаи Мунавварага қайтиб келганлар.

Мана шу ривоятдан намозда тасбеҳ, такбир ва Қуръон қироатидан бўлак сўз қўшиш, гап гапириш, ҳатто саломга алик олиш ҳам мумкин эмаслиги маълум бўлмоқда.

هُنَعُ هَلَلَا يَضْرِبُ قِيَعُمُ نَع
هُلَلَا يَلَّصُ يَبْنَلَا رَكَذَ لَاق
يَفَاحَسَمَلَا مَلَسَوِ هَيْلَع
لَاقِ يَصَحَلَا يَنْعِي دَجَسَمَلَا
أَلَعِافٌ دُبَّ أَلَتُنُكُنَا
هُسَمَخَلَا هَاوَرٌ. هَدِحَاوَف
مَاقِ إِذَا: نَنْسَلَا بِأَخَصَالَو

نِإْفِةَ الصَّلَاةِ إِلَىٰ مَكْدَحَ أ خَسْمِي الْفُهُجِ أَوْتَةَ مَحْرَلَا يَصَحُّ لَهَا.

Муъайқийб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам масжиддаги майда тошларни суришни зикр қилиб:

«Агар қилмасанг, бўлмайдиган бўлса, бир марта қил», дедилар».

«Сунан» эгалари келтирган ривоятда:

«Қачон бирортангиз намозга турса, албатта, раҳмат унга юзма-юз туради, майда тошларни сурмасин», деганлар».

Шарҳ: Аввало ҳадиснинг ровийси Муъайқийб розияллоҳу анҳу билан танишиб олайлик:

Муъайқийб ибн Абу Фотима ад-Давсий ал-Аздий. Абдушшамс қабиласи бошлиғи бўлганлар. Биринчилардан бўлиб Маккада Исломга кирганлар. Ҳабашистон ва Мадина муҳожирларидан бўлганлар. Бадр ғазоти, Ризвон байъати ва бундан кейинги жангларда иштирок этганлар.

У киши Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг узукларига мушарраф бўлганлар. Мазкур узук Усмон ибн Аффоннинг халифалик давларида «Арийс» қудуғига тушиб кетган ва қайтиб топилмаган.

Муъайқийб розияллоҳу анҳу Абу Бакр ва Умар розияллоҳу анҳуларнинг халифалик давларларида хазиначи бўлганлар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан ҳаммаси бўлиб, 7та ҳадис ривоят қилдилар. Бу зотдан Абу Салама, Абдурраҳмон ибн Авф, ўғиллари Муҳаммад ва Ҳорис, неваралари Иёс ибн Ҳорислар ривоят қилдилар. Бу киши ривоят қилган ҳадисларни уч «Саҳиҳ» соҳиблари ўз китобларига киритганлар.

Муъайқийб розияллоҳу анҳу ҳижратнинг 40-санасида, Усмон ибн Аффон розияллоҳу анҳунинг халифалик даврларида вафот этдилар.

Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг вақтларида масжидлар ҳам ердан иборат эди. Шунинг учун сажда қилган одамнинг пешонаси майда тошларга тегиши оддий ҳол эди. Бу ҳақда саҳобаларнинг фатво сўрашлари ҳам ғариб нарса эмас. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам бу ҳақда:

«Агар қилмасанг, бўлмайдиган бўлса, бир марта қил», дедилар.

Яъни, майда тошни суриб ташлашдан бўлак илож бўлмаса, бир марта суриб ташлаш мумкин. Аммо уни сурмай, намозни давом эттириш мумкин бўлса, сурмаган маъқул.

Уламоларимиз бу ҳадисни ҳужжат қилиб, «Иложсиз қолганда тош суришдан бошқа ишларни ҳам қилиш мумкин», дейдилар. Фақат ўша ишни бажариш учун қилинадиган ҳаракат майда тошларни суришдаги ҳаракатдан кўп бўлмаслиги керак. Қачонки ўша ишни қилмаса, намозига футур етишига кўзи етса, шундагина қилса бўлади.

Аслида эса намозда бошқа ҳеч нарсага чалғиб бўлмайди. Чунки намоз ўқиётган одам Аллоҳ таолонинг ҳузурида, Унинг раҳмати ила юзма-юз турган бўлади. Мўмин одам учун Аллоҳ таолонинг ҳузурида туриб, бошқа нарсаларга эътибор бериши, Аллоҳнинг раҳматидан бошқа томонга юзланиши яхши эмас.

Уламоларимиз барча далилларни ўрганиб чиқиб, намознинг тўғри бўлиши учун қуйидаги шартлар мавжуд бўлиши керак, деган хулосага келганлар:

1. Исломи;

Муслмон бўлмаган одамнинг ўқиган намози қабул бўлмайди.

2. «Оқу қора»ни ажрата билиш;

Яъни, ёш бола балоғатга етмаган бўлса ҳам, нарсаларнинг фарқига етадиган ёшда бўлиб, намоз ўқиса, намози қабул бўлади.

3. Ақл;

Ақлсиз одамнинг намози дуруст бўлмайди.

4. Вақтнинг кириши;

Ўз вақтидан аввал ўқилган намоз қабул бўлмайди.

5. Катта ва кичик бетаҳоратликдан пок бўлиш;

Яъни, ғусл ва таҳоратни вожиб қиладиган нарсалардан холи ҳамда таҳоратли бўлиш.

6. Кийим, бадан ва маконнинг нажосатдан пок бўлиши;

7. Авратни беркитиш;

8. Қиблага юзланиш;

9. Ният;

10. Намозни адо қилиш тартибига риоя қилиш;

11. Намоз амалларини кетма-кет адо қилиш;

12. Намознинг жинсидан бўлмаган каломни тарк қилиш;

13. Намознинг жинсидан бўлмаган кўп амални тарк қилиш;

14. Емоқ-ичмоқни тарк қилиш.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 4-жузи асосида тайёрланди.